Parentation över

Bo Richard Döös

Klass V

hållen av Lennart Bengtsson
på Kungl. Vetenskapsakademien
Den 14 april 2010

Bo Richard Döös, född den 20 februari 1922 avled den 12 januari i år. Han var född och uppväxt i Stockholm och tillhörde de som började sin högre utbildning sent. De första 12 åren av sitt yrkesverksamma liv var han anställd som tekniker vid Albert Bonniers bokförlag. Efter studentexamen vid Stockholms samgymnasium 1950 genomförde han sin akademiska utbildning utan fördröjning. Redan under sin studietid anställdes han som assistent åt professor Carl Gustav Rossby och drogs snabbt in i dennes dynamiska verksamhet. Rossby hade av svenska regeringen fått i uppdrag att etablera ett fristående forskningsinstitut direkt under utbildningsdepartementet för att utveckla matematiskt numeriska metoder för att förutsäga vädret baserat på de fysikaliska grundekvationerna. Detta var en följd av Rossbys pionjärarbete i USA.

IMI, det internationella meteorologiska institutet, senare MISU, blev snabbt ett ledande institut med världsrykte. Den första operationella väderprognosen genomfördes i samarbete med flygvapnets vädertjänst under 1954. Bo Döös tog aktiv del i detta. Han fullföljde sin utbildning för licentiatexamen samtidigt som han verkade som biträdande lärare vid IMI. Bo Döös spelade en nyckelroll i arbetet med att utveckla de första numeriska prognoserna. Detta var ett banbrytande arbete då den tidens datorer hade, jämfört med nu, ytterst blygsamma resurser och programmeringen krävde stor skicklighet.

Under tiden 1960 -1965 var Döös anställd som avdelningsdirektör vid SMHI för att bygga upp en numerisk prognostjänst. Under denna tid disputerade han. Efter återgång till den meteorologiska institutionen vid Stockholms universitet tjänstgjorde han som tillförordnad och senare som biträdande professor vid MISU.

Bo Döös vetenskapliga arbeten gällde till en början utveckling av metodik för numerisk analys av väderkartor för en automatisering av databehandling inom meteorologin. Han var en av de första som tog fatt i dessa problem med en teoretisk utgångspunkt. Hans doktorsavhandling omfattade en ingående teoretisk behandling av den dynamiska roll som bergskedjorna och uppvärmning och avkylning från jordytan spelar för atmosfärens strömning på regional och global skala. Döös använde också redan 1962 satellitbilder för studium av bergens betydelse för bildning av korta lävågor. Detta var då något helt nytt. Döös genomförde också ett antal studier av de långa vågorna i västvindbältet och den diabatiska uppvärmningens roll i detta sammanhang. Han initierade också undersökningar av de långa vågornas karaktär när blockering i västvindbältet utvecklas. Döös vetenskapliga produktion var genomgående av hög kvalitet.
Under åren 1960-65 då Döös var verksam vid SMHI tog han initiativ till att införa numeriska väderprognoser i rutinerna för SMHIs prognosverksamhet. Döös insats här var väsentlig och var en av orsakerna till SMHIs tidigt kunde genomföra en övergång till ett modernt meteorologiskt institut. Det var i samband härmed som mitt eget samarbete med Döös påbörjades och som sedan kom att sträcka sig över en lång följd av år.

Från 1971 påbörjade Döös sin framgångsrika internationella verksamhet. Den kom att sträcka sig över ett kvartssekel. Orsaken härtill var ett internationellt initiativ ursprungligen av president Kennedy att skapa ett globalt väderinformationssystem baserat på datateknik, satellitinformation och modern telekommunikation. Detta innebar att meteorologin liksom klimatforskningen drogs in i en dynamisk utveckling som fortfarande pågår. Det

internationella program som Döös blev involverad gick under namnet Global Atmospheric Research Programme, GARP och var ett gemensamt program hos den meteorologiska världsorganisationen WMO och ICSU. Programmet bestod i att genomföra ett globalt väderexperiment under ett helt år planerat till slutet av 70-talet. En central del av detta program bestod av ett system av världsomspännande satellitobservationer samt avancerad infrastruktur för databehandling och väderprognoser. Som direktör för the Joint Planning Staff för GARP i Geneve blev Döös något av en spindel i nätet i ett fantastiskt arbete som framgångsrikt ledde till ”the Global Weather Experiment” under 1979.
Det är ingen tvekan att Döös med en kombination av kunskap, fantasi och skicklig diplomati samt en enorm arbetsinsats spelade en stor roll i denna framgång. 1979 blev märkesåret för meteorologi och klimatforskning på sitt sätt lika revolutionerande som plattektoniken inom geologin.

Döös blev också den första direktören för det internationella klimatprogrammet, WCRP som föjde på GARP. Döös blev senare involverad i arbetet rörande ökningen av strålningsaktiva gaser i atmosfären, ett arbete som så småningom skulle leda fram till IPCC.

Under åren 1988-1996 var Döös bosatt i Wien först som vice direktör vid IIASA och ansvarig för dess miljöprogram senare som konsult och det österrikiska miljöministeriet. Han publicerade under denna tid och åren därefter då han var tillbaka i Stockholm, ett antal artiklar om jordens försörjningsproblem och dess beroende av miljön.

Han invaldes 1983 i den geovetenskapliga klassen.

Bo Döös var en mångsidig och rikt begåvad människa med personlig värme och charm. Han var en gladlynt och humoristiskt kombinerad med en stor diplomatisk talang. Parat med hans gedigna vetenskapliga kompetens gjorde dessa egenskaper honom till en uppskattad och ofta anlitad ledargestalt inom den internationella meteorologiska organisationsvärlden. Han lyckades alltid sprida en positiv och entusiastisk arbetsatmosfär viket innebar att varken han eller hans medarbetare minst av allt följde en 40-timmarsvecka. Samtidigt var han en reserverad och disciplinerad natur som skapade tillit och ingav förtroende.

Vi hedrar Bo Döös med en tyst minut